

Figuur 1. De Kuifhyacint, *Muscari comosum* (L.) Mill. Obbicht, juni 1983.

toweg bij Born, km-hok 60-31-35. Hoewel aan de vondst weinig bekendheid werd gegeven, bleken de planten later in het jaar uitgegraven te zijn. Een achtergebleven klister werd terug in de grond geduwd, tot nu toe zonder zichtbaar resultaat.

In 1982 vond hij echter op korte afstand nog een exemplaar, momenteel nog steeds het enige op die vindplaats.

In juni 1983 werd ik door A. van der Plas attent gemaakt op een tweede groeiplaats, in de buurt van Obbicht,

km-hok 60-31-44. Het betreft een tiental planten, groeiend in een vegetatie van hoge grassen onderaan een talud op het zuiden (zie figuur 1). Ook hier dus niet, zoals in het vrliden gebruikelijk was, in graanakkers; die zijn er in dat gebied niet meer.

Op beide vindplaatsen hebben we vrij zeker te maken met relictten van een vooroorlogse populatie. In het gebied rond Born was de Kuifhyacint vroeger tamelijk verbreid. (J. van Bilsen, mond. med.)

Het vroegere voorkomen wordt be-

vestigd door herbarium-materiaal: in herbarium Van Bilsen bevindt zich een exemplaar uit Born, 12-6-1938 ("in roggeveld"), en in het herbarium Van Cleve, gewezen hoofd der school in Born, een plant uit mei 1913 (met de aanduiding "akkerpaardestaart").

De veronderstelling van VAN DER HAM (l.c.), dat de soort mogelijk niet uit Zuid-Limburg verdwenen is geweest, maar door haar groeiplaats (vroeger althans in het bloeiende koren) over het hoofd gezien is, blijkt dus op zijn minst in het noordelijk deel van het areaal juist te zijn.

Literatuur

- DIJKSTRA, S.J., 1979. Liliaceae (Lelleachtigen). *Natuurhistorisch Maandbl.* 68(8) : 140-147.
- HAM, R.W.J.M. VAN DER, 1980. Het vroegere voorkomen van de Kuifhyacint, *Muscari comosum* (L.) Mill., in Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 69(5) : 104-107.
- WEVER, A. DE, 1912. Lijst der wildgroeiende planten in Z.-Limburg, II. Jaarb. *Natuurhist. Genootsch. Limb.*, 1912: 123-160.
- WEVER, A. DE, 1913. Lijst van wildgroeiende en enige gekweekte planten in Z.-Limburg, III. Jaarb. *Natuurhist. Genootsch. Limb.*, 1913: 43-115.
- WEVER, A. DE, 1942. De natuur in! *Natuurhist. Maandbl.* 31(6): 45-51.

Korte mededelingen

Hamsterinventarisatie

Sinds 1980 zijn enkele leden van de Zoogdierenwerkgroep van het Natuurhistorisch Genootschap bezig met een inventarisatie van de hamsters in Limburg. Dit onderzoek wordt eind 1984 afgerond. De laatste inventarisatie van de hamster vond plaats in het begin van de jaren zestig. Er zijn aanwijzingen dat er sinds die tijd in het verspreidingsbeeld van de hamster nogal wat gewijzigd is. Belangrijk voor de recente inventarisatie zijn vooral de verspreidingsgegevens van 1980 tot en met 1984. Maar ook gegevens tussen 1960 en 1980 worden in het onderzoek betrokken. De onderzoekers zouden graag zoveel mogelijk gegevens ontvangen van dode of levende hamsters of hun burchten, met een preciese plaatsaanduiding (bv. kilometerhok) en tijdstip van de waarne-

ming. Data die opgeslagen zijn in het archief van de Zoogdierenwerkgroep zijn reeds in ons bezit. Eind 1984- begin 1985 zal de verspreiding van de hamster in Nederland in een artikel in het Natuurhistorisch Maandblad uitvoerig behandeld worden. Dus ook de waarnemingen van dit jaar zouden we te zijner tijd nog graag van u ontvangen. Bij voorbaat dank voor uw medewerking. De gegevens kunnen naar ondergetekende worden opgestuurd.

A. Lenders
Groenstraat 106, Melick

Senecio vulgaris var. *hibernicus* te Echt en Sittard gevonden

In 1982 en 1983 zijn er in Limburg twee nieuwe vindplaatsen ontdekt van Klein kruiskruid met straalbloemen. Zo vond W. De Veen (mond. med.) in 1982 een vijftal exemplaren van deze variëteit bij het station van Echt, te midden van niet-stralende exemplaren. Te Sittard vond ik, in juni 1983, een vijftal planten aan de rand van een grazig terrein vlakbij het station. Reeds eerder werd in het Maandblad

(1983, p. 101) melding gemaakt van een nieuwe vondst in Maastricht door Br. Th. More. Met de vondsten van Echt en Sittard komt het aantal uurhokken waarin *S. vulgaris* var. *hibernicus* in Limburg is aangetroffen op 4. Opvallend is dat ook de vondsten bij Echt en Sittard in de onmiddellijke omgeving van spoorwegen werden gedaan, zoals dat met de meeste Nederlandse vondsten van deze plant tot nu toe het geval is.

J. Cortenraad,
Sint-Pietersluisweg 57h, Maastricht

Boekbesprekingen

Waterwereld

Heather Angel, Pat Woiseley en Wim A. Toomey. Ede, Zomer en Keuning, 1983. 191 blz., afbn., reg., lit. Prijs: f 39,90.

Water bedekt 70% van het oppervlak van de aarde, en toch zijn de meeste mensen minder vertrouwd met wat zich in en om het water afspeelt, dan met het leven op het land. Hierin hebben de schrijvers van "Waterwereld" verandering willen brengen en zij hebben een schat aan informatie verzameld over alles wat met water te maken heeft. Te beginnen bij de chemische samenstelling van water en de kringloop ervan, komen de meest uiteenlopende onderwerpen aan bod: vijvers en plassen met hun bewoners, meren, vennen en moerassen, allerlei soorten stromend water, riviermondingen, de zee met haar kusten. Daarbij wordt uitgegaan van de situatie in Europa en speciaal in Engeland. Er wordt aandacht besteed aan het dierenleven in tijdelijke regenpoeltjes, maar ook aan de vervuiling van de zee. Zo ontstaat een zeer veelzijdig beeld, verdeeld over vijftientig hoofdstukken. Ieder hoofdstuk beslaat twee tegenover elkaar liggende bladzijden en is voorzien van toepasselijke illustraties. De meeste hoofdstukken eindigen met een rubriek "Proefjes", suggesties voor eenvoudig onderzoek.

Dit systeem maakt het boek aan de ene kant zeer overzichtelijk, maar anderzijds ontstaat het gevaar, dat er te veel informatie in die twee bladzijden verwerkt moet worden. Dat gaat ten koste van de leesbaarheid. Ook de vertaling is niet altijd even zorgvuldig. Voor woorden als afwateringsbedrijf of perennierende struik was wel een andere vertaling mogelijk geweest. En waarom "limestone" niet vertaald met (harde) kalksteen? Als nederlandse naam van *Halimione portulacoides* wordt "obione" gegeven, terwijl in iedere flora de naam Gewone zoutmelde te vinden is. Bij de afbeelding van de schub van een forel staat als onderschrift, dat deze onder gunstige omstandigheden opgroeide, omdat de circuli slechts licht versmald zijn. Zou dat niet andersom zijn? Dit

soort dingen, waarvan er veel meer te vinden zijn, maakt dat het boek zich niet - zoals de inleiding suggereert - laat lezen als een roman. Wel is het een enorme bron van informatie, en ik kan mij voorstellen, dat wie onderwijs geeft, dit boek graag als inspiratiebron zal gebruiken.

F.D.

Moussaults Groot Orchideeënboek

Brian Williams, Peter Dumbelton e.a. Moussault, Bussum, 1983, 208 blz. afbn., reg., lit.opg. Prijs: f 85,—.

Dit fraai uitgevoerde orchideeënboek, dat handelt over tropische orchideeën, is geschreven door een groep bekende orchideeënspecialisten en is geïllustreerd met meer dan driehonderd kleurenfoto's. Buiten foto's van de orchideeënsoorten zijn er ook opname's bij van kassen en van het materiaal dat nodig is om tot goede kweekresultaten te kunnen komen. Veelal is dit nog verduidelijkt door middel van tekeningen. De kwaliteit van de foto's is optimaal. Bijna alle besproken soorten zijn afgebeeld door prachtige kleurenplaten, waarvan de meeste foto's gemaakt zijn door Eric Crichton.

Het boek zelf bestaat uit twee delen. In deel een wordt een beeld gegeven van de botanische kenmerken van orchideeën (bouw, voortplantingssysteem, enz.), hun ontwikkeling, verspreiding alsmede de geschiedenis van hun cultuur. Hierna wordt uitvoerig het kweekproces beschreven zoals het aanleggen van een plantenkas, verwarming, luchten, gieten, bemesten, voortplanting, ziektebestrijding, eenvoudige teelt en de vermeerdering door middel van zaaien, het exposeren en het maken van corsages.

Deel twee is een gids van de belangrijkste groepen orchideeën die zowel voor beginnende als gevorderde amateur-kwekers geschikt zijn, zoals *Cattleya*'s, *Cymbidiums*, *Dendrobiums*, *Odontoglossums*, *Paphiopedilums*, *Phalaenopsis*, *Vanda*'s en andere soorten, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de verzorging en de hybriden.

Achter in het boek is nog een beknopte verklarende woordenlijst opgenomen. Aanbevolen is dit boek ook voor diegenen die niet direct met kweken willen beginnen, maar een beeld willen krijgen van de pracht van tropische orchideeën.

K. Kreutz

Dieren

Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Wageningen, Pudoc, 1983. x + 423 blz., afbn., reg. Prijs: f 60,—.

"Dieren" is het tweede deel uit een reeks boeken over natuurbeheer (als deel een verscheen 'Levensgemeenschappen').

Het boek bevat een groot aantal gegevens over dieren en diergroepen die voor het Natuurbeheer in Nederland van betekenis zijn. Behandeld worden vogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelde dieren. Telkens wordt eerst de diergroep in z'n algemeenheid besproken. Daarna komt een groter (vogels en zoogdieren) of kleiner aantal specifieke soorten aan de orde. Bij de keuze van de te behandelen soorten hebben de volgende overwegingen een rol gespeeld: — achteruitgang in aantal — positieve of negatieve betekenis van het beheer van reservaten — overlast — betekenis van de soort als indicator van milieuomstandigheden of effecten van het beheer — bijzondere publieke belangstelling, of juist het ontbreken daarvan — vervolging door de mens.

Per soort (engroep) komen zaken aan de orde als verspreiding, biotoop, voedsel, betekenis van de soort, bedreiging ervan en eventuele beheersmaatregelen ten behoeve van de soort.

Het boek is feitelijk bedoeld voor terreinbeheerders van natuurreservaten, maar door de schat aan gegevens die erin is samengebracht en samengevat is het een bijzonder interessant boek geworden voor een ieder die in inheemse dieren geïnteresseerd is. Wat dit betreft is het jammer